

Út at koyra

7/98

Lagt til réttis: Eiríkur Lindenskov

Hendan myndin er úr Rættará í Havn. Bilurin til vinstri er ein Morris Oxford frá umleið 1955, hesir verða framvegis framleiddir India undir navninum Hindustan. Eisini sæst ein Morris kranabílar og ein Morris 1000 við presending.

Myndaegari: Eivind av Reyni

Nakað um Morris-søguna

Søgan um Morrisbilarnar byrjar, tá tann ungi William Richard Morris í 1902 sýnir fram tvær motorsúkkur á Stanley Motor Show. Súkkulsmiðurin arbeiddi seg upp til ein av risunum í bretskum bílaðnaði og endaði sum barónur

MAGNUS GUNNARSSON

Nú áhugafelagið Føroya Ellisakfær savnar tilfar um føroyska bílasøgu, koma vit fram á nógva annað áhuga-ver tilfar.

Tey flestu, ið eru tilkom-in, minnst Morris bilarnar ið Sigird av Reyni umboð-

aði.

Vit fara her at nerta við søguna um hetta bilmerkið, sum ikki er til meira, og nakað um Sigird av Reyni, ið legði lunnar undir eina av teimum størstu bilfyrir-tøkunum í landinum, Reyni Service, sum hevði 50 ár á baki í fjør.

William Richard Morris

William Richard Morris varð føddur í 1877, og gjørdist ein av »gigantunum« í bretskum bílaðnaði. Hann byrjaði sum sjálvstøð-ugur súkkulsmiður bert 16 ára gamal.

Seinni fer hann at fram-leiða súkkur við at keypa eykalutir frá teimum stør-ru verksmiðjunum, og um ald-armótúð letur hann ein stór-an súkkluhandil upp í High Street í Oxford.

Við at keypa franskar motorar til at seta á súkk-urnar, sá hann møguleikan

í at framleiða motorsúkkur. Á Stanley Motor Show sýn-ir William R. Morris í 1902, tvær motorsúkkur fram av egnum framleiðslumerki. Hann gavst tó skjótt við hesi framleiðslu.

W. R. Morris stovnar Oxford Garage

Í 1903 stovnar hann saman við øðrum Oxford Auto-mo-bile and Cycle Agency, hetta komst av, at nú hevði hann royndir við at umvæla bílar og motorsúkkur. Seinni bleiv tað til Oxford Garage.

Súkkluhandilin selur hann í 1905 og fer at leiga bílar út, og árið eftir fer hann at selja enskar og am-erikanskar bílar.

Í einum nýggjum byg-n-ingi letur hann upp bílasø-luna »Morris Garage«. Tað er um hesa tíðina, at hann tekur avgerð um at fram-leiða sínar egnu bílar og fer at arbeiða mívíst ímóti at gera eina bílverksmiðju.

Morris á Manchester Motorshow í 1912

Nókur ár seinni verður so partafelagið W. R. M. Mo-tor Ltd. stovnað við greiva-num av Macclesfield sum høvuðspartaigara.

Framsýningarbílur hjá Morris vóru á Manchester Motorshow í 1912, men tann 28. mars 1913 kemur fyrsti Morris bilurin út av verksmiðjunum, tað var ein Morris Oxford, sum fyri tað mesta var seldur í luk-sus-útgávu, og í 1915 kom Morris Cowley, ið var ein blígari útgáva.

Gjördu nakrar bílar undir krígnum

Undir fyrra heimsbardaga verður Morris bílverksmið-ja, eins og aðrar, umbygd til vápnaiðnað, men nakrir bílar vórðu tó gjørdir.

Eftir krígið øktist fram-leiðslan nógva og kravdi størri fløgur. Tá William Morris og greivin av Mac-clesfield settu meira pengar í verksmiðjuna, bleiv W. R. M. Motor broytt til Morris Motor Ltd., og í 1925 hevði Morris 40% av tí bretsku bílframleiðsluni.

Eitt tilboð kom í 1924 frá Herbert Austin, ið átti Au-stin bílverksmiðjuna, um at leggja verksmiðjurnar Au-stin, Morris og Wolseley saman.

Tilboðið varð avvíst av William Morris, men trý ár seinni keypir hann Wolseley verksmiðjuna.

Morris Minor í 1929

Tann fyrsti sera sparni og ódýri Morris Minor kom í 1929, sum við einum 847 ccm. motori, kundi koyra heilt upp til 21 km. pr. litur bensin, sum má sigast at vera gott.

Í 1932 fáa Morris bilarnir el-bensinpumpu, og sum teir fyrstu ensku bilarnir fáa teir rættingsvísara, sum var ein pinnur, ið kom út úr hurðastólpanum á hæg-ru ella vinstri síðu.

Hetta var aðrenn bilarnir fingi blunkljós.

Í 1939 keypti Sir Milliam Morris, sum hann nevndist tá, Riley bílverksmiðjuna, og sama árið koyrir bilur nr. 1 millión út av verksmiðjunum hjá honum.

At MG býmerkið er átta-kantað kemst av, at Cecil Kimber hevði stóran tokka til geometriskar myndir - helst áttakantar

MAGNUS GUNNARSSON

Søgan um teir høgt virdu MG sportvognarnar er sø-g-an um ein mann, sum fekk fífar hendur til at útinna sítt frítíðarítriv.

Hetta gav so eitt gott úr-s-lit, at tað fýrði til hópfam-leiðslu av sportvognum,

sum blivu kendir um allan heim.

Á eini verksmiðju, ið framleiddi gearkassar til Morrisbilarnar, arbeiddi Ce-cil Kimber, ein ungur og evnaríkur teknikari. Hann varð so at siga »headhun-taður« av William Morris í 1921 og settur sum stjóri á

Morris Garage, ið var bíl-sóludeildin hjá Morris.

Orsøkin til at til at Morris setti hann í hetta starv var tann, at hann hevði so ov-ur stóran áhuga fyri bílum og motorsporti.

MG'ararnir vunnu fleiri motorsportsigrar

Cecil Kimber gjørdi bílar til sportkoyrarar og kallaði teir MG, av tí at teir komu frá Morris Garage. Hesir bílar vunnu fleiri sigar í ensk-um motorsport, og Willi-am Morris bygd eina lítla bílverksmiðju til Cecil Kimber í Abingdon-on-Thames, har MG bílar vórðu hópfamleiddir í 1927.

MG býmerkið er átta-kantað, og kemst tað av, at Cecil Kimber hevði stóran tokka til geometriskar myndir - og helst áttakantar.

Tað sást á MG bilunum, sum høvdu áttakantað lok á kólara og bensintanga, áttakantaðar parkeringslyktir og luftfylltur.

MG-bilarnir høvdu síni egnu snið, so sum MG Mid-get, MGA og MGB, seinni blivu MG ofta sportútgávur

av Morris/Austin bílum. Cecil Kimber doyði av eini tokvanlukku í 1945.

William R. Morris verður Lord Nuffield

Í 1929 verður William R. Morris hevjaður av aðal-stættini og kundi kallast Sir William Morris, og í 1934 verður hann barónur. Hann bleiv útnevndur til lord í 1938, og eftir tað verður hann nevndur Lord Nuffield.

Hesin heiður kemst ikki einans av hansara luti í enskum íðnaði, men eisini hansara stóra góðgerðarar-beiði. Hann gav til dømis stórar upphæddir til lækna-frøðiliga granskan og sjúkr-ahústúgerð.

Aðrenn krígið - í 1936, verður tann seinni kenti Al-ec Issigonis settur í starv hjá Morris.

Alec Issigonis varð føddur í Turkalandi í 1906 og kom sum ungur drongur til Onglands, hevði enskan rík-isborgararétt og var út-búgvin ferkrøðingur.

Tá Morris verksmiðjan kom í gongd eftir krígið vórðu bilarnir onki broyttir í útsjón, men í 1949 kemur

ein nýggjur Morris Minor og stutt eftir ein Oxford.

Morris og Austin leggja saman

Kappingin millum teir ensku og útlendsku bílfram-leiðarnar bleiv so stór, at í 1952 kundi William Morris siggja eina meining í at leggja saman við Austin fyri at minka um kostnaðin í framleiðsluni. Tá blivu Morris og Austin verksmiðjurnar lagdar saman í British Motor Corporation við William Morris (Lord Nuffield) sum aðalstjóra.

Hálvt ár eftir tað fór hann frá fyrri aldur og varð út-nevndur til heiðursforseta í fyrítøkuni. Eftir samanlegg-ingina vórðu fleiri av Mor-ris og Austin sniðunum, somu bílar við hvør sínum býmerki.

Morris/Austion Mini á marknaðin í 1959

Í 1959 kemur so »Mini«, bilurin sum Alec Issigonis bleiv heimskendur fyri at hava uppbyggt. Bilurin var so at siga teknaður rúndan um tey fyra sitiplássini við minnst møguligum máti utt-an.

Í Danmark fingi teir kel-inøvnini Morris Mascot og Austin Partner, seinni komu so Austin/Morris 1100 og 1800.

Sir Alec Issigonis andað-ist í 1988.

Morris horvið úr bretskum bílaðnaðinum

Súkkulsmiðurin William R. Morris sum arbeiddi seg upp til Lord Nuffield and-aðist 22. august 1963, 86 ára gamal. Hann upplivdi ikki tað stóru kreppu ið tann bretski bíl íðnaðurin kom í seinni.

Í 1968 bleiv fyrítøkan lögð saman við buss og last-bílaverk smiðjuna Leyland undir navninum British Leyland Motor Corporation sum í 1975 bleiv broytt til British Leyland.

Tað er lögð at hesin virkni maðurin ikki hevur sítt navn umboðað í bretsk-um bílaðnaði longur.

Morris er ikki til sum býl-merki meira, men bretskur bíliðnaður hevði helst ikki verið tað hann er í dag, uttan ein so virkan og ágrýtnan mann sum William Morris.